

Nr 339.

Av herr **Jansson** i Kalix m. fl., om anslag till fraktlindring för frukt till Norrbotten och Västerbotten.

För ett tiotal år sedan företogs under generaldirektör Hellströms ledning en socialhygienisk undersökning i Västerbottens och Norrbottens län. Denna omfattade bl. a. befolkningens näringsförhållanden, bostadsvård, hälsovård, kostförhållanden m. m. Förslag till ett förbättrat hälsovårdsarbete har också framlagts i ett arbete, som med anledning av nämnda undersökning utgivits.

Det har konstaterats, att norrlandskosten har sina speciella brister och att den är alltför ensidig. Ett förhållande, som är förtjänt av ett särskilt beaktande, är den obetydliga tillgången på grönsaker och frukt i nämnda kost. Sålunda påvisades i undersökningen, att bland befolkningen allttjämt finnas många, som ej sett eller smakat ett äpple eller en apelsin. Även om så ej är fallet nu, kan man dock påstå, att fruktkonsumtionen i de glest bebyggda trakterna i översta delen av Norrland är synnerligen obetydlig.

Vissa åtgärder för förbättring av kosten borde kunna åstadkommas. Orsakerna till kostbristerna äro att söka i lokala förhållanden, det hårda klimatet och isoleringen. Denna sistnämnda gör, att befolkningen i stor utsträckning blir lämnad åt sig själv, beroende av vad en karg natur och ett hårt klimat kunna frambringa.

Bär och frukter borde i betydligt ökad grad få plats på den dagliga mat-sedeln. Man kan fråga sig, varför frukten fått så liten användning i kosthållet. Det är i de flesta fall en kostnadsfråga. Nämnda landsända är hänvisad till import söderifrån, och då ställa sig fraktkostnaderna alltför höga, och obemedlade familjer måste av denna anledning avstå från inköp av frukt. Om man dessutom tar hänsyn till befolkningstätheten, som är 2—3,7 inv. per km², och områdets stora utbredning med i stort sett dåliga kommunikationer, inser man lätt, vilka svårigheter som förefinnas för befolkningen i de glest befolkade bygderna att erhålla frukt.

Det torde vara känt, att tandrötan fått en oerhörd spridning i denna bygd. Undersökningar ha visat, att orsakerna härtill äro att söka bl. a. i olämplig kost, och då denna är så ensidig, borde man kunna förvänta sig, att åtgärder från statsmakternas sida vidtagas för att eliminera missförhållandena.

Givetvis är det inte enbart den glesa befolkningen och isoleringen, som framkallat de otillfredsställande socialhygieniska förhållandena bland befolkningen i Norrbotten och Västerbotten, som den Hellströmska utredningen konstaterat. Naturligtvis måste det vara andra och mycket starkt bidragande orsaker till de påtalade missförhållandena. Vi skola tillåta oss att anföra några, och de viktigaste av dem.

Industrien inom dessa län är föga utvecklad, och om man bortser från gruvbrytningen och med den sammanhängande arbeten och industrier, så måste man tyvärr slå fast, att vi inom dessa län ha Sveriges sämst betalda arbetargrupper. Till dessa höra skogs- och flottningsarbetare. Dit höra också sågverksarbetarna, där de högst betalda komma upp till 134 öre per timme, om man slår ut deras ackordsförtjänst på timpenning. Till de sämst lottade inkomsttagarna i detta land hör vidare dessa läns jordbrukande befolkning. Den utgöres till sin allra största del av småbrukare och dem, som ha s. k. stödjordbruk. På grund av mindre goda avsättningsförhållanden (avsaknad av industribefolkning i större utsträckning, samhällen och städer), långa och dyrbara frakter till mejerier och andra avsättningsorter, på grund av den odlade jordens splittring i flera — många gånger långt från varandra ligande — mindre brukningsenheter har jordbruket åsamkats alltför stora produktionskostnader för att ge sina brukare skälig ersättning för mödan. Att det stora flertalet av befolkningen lever i fattigdom, framgår tydligt av de skattesatser, de flesta av kommunerna inom de åberopade länen tvingas att tillämpa för att kunna sköta sina löpande utgifter. Det är sålunda inte ovanligt med en kommunal skatt på 12—15 kronor per skattehundra, och detta sedan statens bidrag till skattetyngda kommuner blivit frändraget. Lägg till denna skatt sedan landstingsskatten, som är högre inom de nordliga länen än inom andra, så får man den bakgrund, mot vilken man utan tvivel har lättare att förstå de nedslående resultat, den Hellströmska utredningen ledde fram till, liksom man också häri finner förklaringen till den tandröta bland barnen inom de nordliga länen, som provinsialläkarna årligen komma tillbaka till i sina ämbetsberättelser.

Det är vår bestämda mening, att det skulle betyda mycket för folkhälsans förbättrande inom Norr- och Västerbotten, om statsmakterna ville besluta om fraktlindring för frukt till detta län. I statens priskontrollnämnd har staten det organ, som kan övervaka, att denna fraktlindring kommer konsumenterna till godo.

Under hänvisning till ovanstående få vi sålunda hemställa,

att riksdagen ville till fraktlindring å frukt till Norr- och Västerbotten bevilja ett statsanslag å 50 000 kronor.

Stockholm den 22 januari 1945.

Ivar Jansson.

Lars E. Andersson
i Hedensbyn.

J. O. Gavelin.

O. W. Lövgren.

Sigfrid Jonsson.

Märta Boman.

Gösta Skoglund.

O. E. Sandberg.

Magnus Nilsson.

Hildur Nygren.

Ruth Gustafson.

Carl Lindmark.